

Гой Н.В.
аспірант,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

ОПЕРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасний етап розвитку економіки України потребує розробки та впровадження дієвого механізму оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Оперативне управління розглядається як процес гармонійної та узгодженої дії управлінських функцій. Традиційно контроль є заключним етапом управління виробництвом. Оперативний контроль, як одна із важливих функцій управлінської системи, забезпечує стійкий взаємозв'язок між процесом реалізації управлінських рішень і поточними цілями управління. Функція оперативного контролю включає облік й аналіз інформації про фактичні результати діяльності всіх підрозділів підприємства, порівняння їх з плановими показниками, виявлення відхилень та аналіз їх причин, розробку заходів щодо виконання планових завдань. Роль і значення контролю визначається тим, що він забезпечує управлінські підрозділи інформацією про хід виконання оперативних рішень, координує оперативне планування, використовуючи систему інформаційного забезпечення управлінського процесу та оперативного аналізу.

Система оперативного контролю включає такі етапи:

- визначення об'єктів контролю та їх параметрів (вибір показників);
- оцінка стану об'єктів, що підлягають контролю, відповідно до прийнятих нормативів та стандартів;
- здійснення відповідних коригувань.

Об'єктами оперативного контролю є показники ефективності використання ресурсної бази і параметри, за якими оцінюються внутрішньо-організаційні процеси на підприємстві. Заключним етапом оперативного контролю є оцінка результатів, отриманих на попередньому етапі, та прийняття

рішень щодо їх коригування. Основними напрямками вдосконалення системи оперативного контролю є впровадження новітніх технологій контролю, орієнтованих на управління виробничими процесами. Результативність оперативного контролю забезпечують такі чинники:

- застосування інноваційних методів і форм контролю;
- точність і доступність управлінської інформації;
- єдність організаційної структури оперативного управління, цілей та форм контролю.

Основою побудови ефективної системи оперативного контролю на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції є оперативний облік та аналіз, за допомогою яких фактичні дані про хід виробництва порівнюються із нормативними. Водночас здійснюється реєстрація, накопичення та систематизація даних про роботу кожного підрозділу. Оперативний контроль забезпечує своєчасне надання інформації про відхилення в роботі підприємства від визначених графіків випуску продукції шляхом зіставлення з даними оперативного обліку. Основним завданням оперативного обліку А. Г. Поршнев вважає одержання інформації про результати діяльності підрозділів підприємства за певний період часу з метою їх використання для контролю та регулювання процесу виробництва, реалізацію якого забезпечить створення комплексної автоматизованої системи оперативного обліку [1, с. 637]. Г. І. Купалова характеризує оперативний аналіз як аналіз поточної діяльності підприємства, в межах якого відбувається її контроль [2, с. 84]. З огляду на це, О. Н. Гальчина та Т. А. Пожидаєва розглядають оперативний аналіз як повсякденне комплексне дослідження економічних явищ і процесів, а також їх змін і відхилень від плану [3, с. 197]. Таким чином, оперативний аналіз орієнтований на оцінку виконання короткотермінових завдань і, як правило, виконується за певними показниками, що періодично переглядаються [4, с. 37]. Своєчасність отримання інформації – головна перевага цього виду аналізу.

Функція оперативного контролю реалізується у формі впливу на колективи або конкретних виконавців за допомогою обліку й аналізу результатів виробничої діяльності та їх доведення до керівників підрозділів з метою підготовки управлінських рішень. Основою для реалізації цієї функції є інформація про хід виконання виробничих завдань та виявлені відхилення від встановлених показників. На думку Д. І. Шеленко, ефективність та якість оперативного контролю як методологічної основи управління визначається складом його елементів, які створюють передумови для оптимального управління підприємством; його роль полягає у забезпеченні розвитку та адаптації підприємства до зовнішнього середовища [5, с. 367].

Г. М. Тарасюк, характеризуючи роль функції оперативного контролю в системі управління, зазначає, що “оперативний контроль спрямований на досягнення короткострокових цілей. Головна мета оперативного контролю – своєчасне виявлення відхилень від поставлених орієнтирів, цілей і завдань, розробка заходів для вирішення конкретних проблем. Його базою є оперативний аналіз і відповідні інструменти управління” [6, с. 380]. Виробничі процеси, які повинні відбуватися відповідно до плану, – це предмет контролю. Його призначення полягає в тому, щоб своєчасно регулювати реалізацію планів на основі оперативного виявлення досягнутих результатів та порівняння їх із запланованими. Отже, “система контролю повинна бути простою, гнучкою і в той же час забезпечувати всіх осіб, що приймають ключові рішення, своєчасною інформацією, щоб вони вчасно могли вжити не тільки коригувальних заходів у випадку виникнення відхилень, але й попереджувати негативні впливи на результати діяльності підприємства” [7, с. 298].

Отже, оперативний контроль – це важливий інструмент удосконалення механізму оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Ефективна система такого контролю на підприємстві має діяти постійно та задовольняти такі вимоги:

- оперативність та своєчасність надходження інформації про хід виробництва;

– відповідність інформаційної бази, що містить оперативні дані про стан контрольованих процесів.

Розглянуті підходи щодо організації оперативного контролю більш точно та повно розкривають його суть і визначають роль в системі оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Література

1. Поршнеv А. Г. Управление организацией / А. Г. Поршнеv, З. П. Румянцева, Н. А. Саломатин. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 669 с.
2. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу / Г. І. Купалова – К. : Знання, 2008. – 639 с.
3. Гальчина О. Н. Теория экономического анализа / О. Н. Гальчина, Т. А. Пожидаева. – М.: ИТК “Дашков и К^о”, 2009. – 236 с.
4. Чигринська О. С. Теорія економічного аналізу / О. С. Чигринська, Т. М. Власюк. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 232 с.
5. Шеленко Д. І. Проблеми оперативного контролю на підприємствах / Д. І. Шеленко // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Сер. “Економічні науки”. – 2011. – Т. 13. – № 1 (47). – Ч. 2. – С. 365 – 370.
6. Тарасюк Г. М. Планова діяльність як системний процес управління підприємством / Г. М. Тарасюк. – Житомир : ЖДТУ, 2006. – 469 с.
7. Тарасюк Г. М. Контроль в системі управління плановою діяльністю підприємства / Г. М. Тарасюк // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: Міжнар. зб. наук. праць Житомирського державного технологічного університету. – Житомир, 2010. – № 1(16). – С. 284 – 299.